

TILINTARKASTUSPÖYTÄKIRJA MERIKARVIAN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNNALLE JA KUNNANHALLITUKSELLE VUODEN 2019 TILINTARKASTUKSESTA

Tämä tilintarkastuspöytäkirja on yhteenveto vuoden 2019 tilintarkastushavainnoista. Tilintarkastusmuistio on osoitettu tarkastuslautakunnan lisäksi kunnanhallitukselle. Tarkastuslautakunnalle on esitetty tilikauden aikana raportteja tilintarkastajan työn toteutumisesta ja tehdyistä tarkastushavainnoista.

Tilikauden aikana ei ole tullut esille sellaisia KunL 123 §:n tarkoittamia epäkohtia, joista tilintarkastajan olisi pitänyt ilmoittaa viipymättä tarkastuslautakunnalle ja tarvittaessa myös kunnanhallitukselle.

Osana tilintarkastusprosessia olemme pyytäneet kunnalta johdon vahvistuskirjettä tilintarkastajalle. Vahvistuskirje on saatu 30.3.2020.

1. HALLINTO

Kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen pöytäkirjat on tarkastettu. Päätösten täytäntöönpanoa on tarkastettu pistokokein. Muiden toimielinten pöytäkirjoja ja viranhaltijoiden päätöspöytäkirjoja on tarkastettu tarkastussuunnitelman mukaisesti.

Päätösten lainmukaisuutta on tarkastettu ensisijaisesti kuntalain ja toissijaisesti hallintolain, julkisuuslainsäädännön, kirjanpitolain ja verolakien, hankintalain ja tasa-arvolain säännösten perusteella.

Kunnanhallitus on päätöksillään 221§ ja 222§ / 2019 valinnut jäseniä erilaisiin toimikuntiin. Kunnallisissa toimielimissä, lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja, tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Sukupuolikiintiöistä poikkeaminen on valintapäätöksessä perusteltava.

Teknisen lautakunnan osalta kiinnitämme huomiota siihen, että lautakunta on päättänyt useista asioista, joissa hallintosäännön mukaan toimivalta on teknisellä johtajalla.

Valtuuston päätöstenmukaisuutta on tarkastettu mm. vertaamalla talousarvion toteutumaa talousarvioon. Tilivuoden aikana valtuuston tekemät talousarviomuutokset on verrattu talousarviokirjanpitoon.

Käyttötalouden sitovuustaso on ollut tehtävän määräraha. Erikseen on päätetty tulomääräraha ja menomääräraha. Menomääräraha on ylittynyt kuudessa tehtävässä ja tulomääräraha alittunut kahdeksassa tehtävässä.

Euromääräisesti suurin valtuuston myöntämän toimivallan ylitys on tapahtunut vesi- ja viemärlaitoksessa, joissa toteutuneet tulot ovat olleet 65 514,97€ pienemmät kuin talousarviossa. Tämä on noin puolet yhteenlasketusta tulo-

määrärahan alituksesta. Vuonna 2018 vesi- ja viemärlaitos ylitti menomäärärahansa 146t€ ja vuonna 2017 98t€.

Suosittellemme tarkentamaan talousarvion toteutumisen seurantaa erityisesti vesi- ja viemärlaitoksen osalta .

KÄYTTÖTALOUS	Tulomääräraha		Menomääräraha	
	Tot %	Alitus €	Tot %	Ylitys €
Talous- ja henkilöstöhallintopalvelut	96 %	1 166.43 €		
Kehittämispalvelut	53 %	10 198.73 €		
Työllistämispalvelut	73 %	28 672.19 €		
Perusturva	70 %	7 465.00 €	100 %	10 763.59 €
Koulutoimen hallinto			109 %	19 821.10 €
Opisto- kulttuurilautakunta	83 %	16 907.99 €		
Liikunta- ja nuorisopalvelut	100 %	50.21 €	102 %	10 361.45 €
Tekninen hallinto			105 %	25 354.67 €
Kiinteistöt			103 %	42 075.83 €
Yleiset alueet			102 %	7 375.79 €
Vesi- ja viemärlaitos	92 %	65 514.97 €		
Rakennusvalvonta	98 %	860.50 €		
Yht.		130 836.02 €		115752.43

2. KIRJANPITO JA TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätöstarkastus

Tarkastuksen tavoitteena on varmistaa, että kunnan tilinpäätös (ml. konserni-tilinpäätös) on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti ja että se antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Tarkastus suoritettiin vertaamalla laadittua tilinpäätöstä kirjanpidon tulosteisiin, laadittuihin tase-erittelyihin, liitetietosisitteisiin sekä hallintokuntien ja ulkopuolisten antamiin saldovahvistuksiin. Tarkastus sisälsi myös konsernitilinpäätöksen.

Tuloslaskelma

Tarkastettiin, että tuloslaskelma on oikein johdettu kirjanpidosta ja että se vastaa kirjanpitolautekunnan kuntajaoston yleisohjetta. Tuloslaskelman tunnusluvut on oikein laskettu. Tilinpäätöslaskelmissä oleva tuloslaskelma (s. 96) on verrattu kirjanpidon tilikohtaiseen tuloslaskelmaan, luvut täsmäsivät keskenään.

Vuosipalkkojen määrää ei tarkastuksessa erikseen täsmäytetty, vaan verrattiin kunnassa laadittua täsmäytystä tuloslaskelman palkkoihin sekä liitetietoon 43. Laaditun täsmäytyksen ja liitetiedon ero on 1.144 euroa.

Verotulojen kirjaukset verrattiin verohallinnon maksatusilmoituksiin. **Verotulot** on oikein kirjattu. Verotulojen erittely liitetiedoissa on esitetty oikean määräisenä. Valtionosuudet verrattiin Kuntaliiton julkaisemaan taulukkoon kuntakohtaisista valtionosuuksista. Valtionosuuksien erittely liitetiedossa täsmää tuloslaskelman valtionosuuksien määrään.

Tuloslaskelman suunnitelman mukaiset **poistot** täsmäävät taseesta laskettuun poistojen tarkistukseen sekä pysyvien vastaavien liitetietoon. Liitetiedossa 13 sivulla 115 on ilmoitettu tilivuoden myyntivoitot ja -tappiot oikein. Tuloslaskelman mukaan tilikaudella kirjatut luottotappiot ovat 42.687,95 (ed.v. 37.704,89 euroa).

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma on oikein johdettu tuloslaskelmasta ja taseesta sekä on kuntajaoston yleisohjeen kaavan mukainen.

Rahoituslaskelmassa on merkitsemisvirhe pitkäaikaisten lainojen vähennyksen ja lyhytaikaisten lainojen muutosriveillä. Rahoituslaskelmassa tulisi esittää vain tosiasialliset pitkäaikaisten lainojen vähennykset v. 2019 eli -132.200 euroa. Tosiasiallista lyhytaikaista lainaa kunnalla ei ole taseessa.

Uutta pitkäaikaista lainaa tilikaudella otettiin 2,6 milj. €. Rahoituslaskelman tunnusluvut on muilta osin oikein laskettu, mutta tarkastuksessa saatiin toiminnan ja investointien rahavirran kertymäksi 5 vuodelta -3.254 t€, kun se tilinpäätöksessä on -3.238 t€.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta kertymällä seurataan nettoinvestointien ja tulo-rahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Tase ja tase-erittelyt

Tase on laadittu kirjanpitolausakunnan kuntajaoston antaman yleisohjeen mukaisesti. Taseen tunnusluvut on oikein laskettu. Taseissa (s. 22 ja 98) on merkitsemisvirhe rahat ja pankkisaamiset rivillä. Tilinpäätöksen luvuissa on mukana muut arvopaperit sekä tilinpäätösvuoden että vertailuvuoden luvuissa. Taseen loppusummat ovat oikein.

Lyhytaikaisiin siirtovelkoihin kirjattu lomapalkkajaksotus on 8,7 % tilikauden henkilöstökustannuksista (ed.vuonna 8,6 %). Tarkastuksessa ei ennätetty var-

mistää onko laskennassa käytetty v. 2020 sivukuluprosentteja eikä sitä, että on huomioitu kiky-sopimuksen päätyminen 31.3.19 (lomarahalikkaus).

Pankkitilien saldot on verrattu pankkien antamiin saldovahvistuksiin. Pitkäaikaiset lainasaldot verrattiin saldovahvistuksiin.

Tase-erittelyt on kattavasti laadittu ja asianmukaisesti laatija on ne varmentanut.

Tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että tilinpäätöslaskelmissa on ns. tyhjiä rivejä. Yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (s. 60) todetaan, että jos yksittäisen nimikkeen kohdalle ei tule lukua tilikaudelta ja edeltävältä tilikaudelta, se on jätettävä pois tuloslaskelmasta, rahoituslaskelmasta tai taseesta.

Kokonaistulot ja -menot taulukko

Kokonaistulojen ja -menojen taulukko sisältyy tilinpäätöksen sivulle 23. Taulukon tiedot on muilta osin oikein, mutta siinä on esitetty lyhytaikaisten lainojen lisäys, jota kunnalla ei tosiasiallisesti ole ja pitkäaikaisten lainojen vähenys pitäisi olla 132.200 euroa.

Liitetiedot ja liitetietotositteet

Tilinpäätöksen liitetiedon tulee perustua sen sisällön yksityiskohtaisesti todentavaan tositteeseen. Liitetietotosite on numeroitava sekä laatijan varmentama. Kunnan liitetiedoista on laadittu asianmukaiset varmennetut liitetietotositteet, jotka on numeroitu liitetietonumeron mukaisesti.

Liitetiedossa 38 annetaan tieto vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä olevien määrien yhteissumma. Tätä liitetiedon 38 vuokra- ja leasingvastuiden yhteissummaa käytetään taseen tunnusluvun *lainat ja vuokravastuut* -laskennassa.

Suosittellemme, että liitetiedon 38 liitetietotositteeksi laaditaan koontitaulukko, josta audit trail on selkeästi todennettavissa. Koontitaulukossa on suositeltavaa esittää sopimuskohtaisesti paitsi vuokravastuun määrä niin myös sen perusteena olevat tiedot, esim. vuokranantaja, vuokran määrä, sopimuksen pituus ja optiovuodet. Koontitaulukon liitteenä on suositeltavaa esittää kopiot tehdyistä vuokrasopimuksista.

Konsernitilinpäätöksen osalta tämä tunnusluku on yksi neljästä kriisikuntakriteeristä, joita sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten perusteella.

Konsernitilinpäätöksen ja liitetiedon 38 osalta kiinnitämme huomiota myös siihen, että konsernitilinpäätöksessä mahdolliset keskinäisten omistusten eliminointi koskee myös liitetietoja.

Mikäli liitetieto 38 on konsernin osalta laskettu muulla tavoin kuin omistus-osuuksien suhteessa suosittelemme, että liitetiedon yhteyteen laitetaan lisätieto asiasta. Mikäli kuntaliitto antaa asiassa uusia ohjeita, tulee toimia näiden mukaan.

Seuraavissa vielä liitetiedoista tehtyjä havaintoja:

Liitetieto 19; aineettomien oikeuksien ja hyödykkeiden lisäykset tilikauden aikaa yhteensä 93.496,70 euroa puuttuu taulukosta.

Liitetiedossa 23; tulee ilmoittaa vaihtuvien vastaavien pitkä- ja lyhytaikaiset lainasaamiset, nyt liitetiedossa on mukana myös pysyvien vastaavien lainasaamiset.

Liitetieto 25; oman pääoman erittelytaulukosta puuttuu rivi oma pääoma yhteensä.

Liitetieto 43; henkilöstökulut liitetieto on laadittu palkat ja palkkiot tiedoista, liitetiedosta puuttuvat eläkekulut ja muut henkilösivukulut.

Eriytetyt tilinpäätökset

Vesihuoltolaitoksen, muu taseyksikkö, tilinpäätöslaskelmat (tulos-, tase- ja rahoituslaskelmat) sisältyvät tilinpäätöksen sivuille 104 - 106. Vesi- ja viemärlaitoksen toteutumavertailu, tavoitteita ja toimintaa on kerrottu tilinpäätöksen sivuilla 74 - 75. Investointien toteutuminen sisältyy kunnan investointiosan toteutumatietoihin.

Vesihuoltolaitoksen tilikauden alijäämä on -87.410,36 euroa (ed.v. - 237.357,72 euroa). Peruspääoman korkoa kunnan sijoittamalle peruspääomalle ei ole kirjattu. Investointimenot tilikaudella olivat 40.955,07 euroa ja tilikauden suunnitelman mukaiset poistot 274.765,42 euroa.

Muun taseyksikön toimintakertomusta koskevat tiedot ja liitetiedot sisältyvät kunnan tilinpäätöstietoihin ao. kohtiin. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnossa 112 kuitenkin todetaan, että taseyksikkönä toimivan vesihuoltolaitoksen tulee esittää toimintakertomusta koskevat tiedot, tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot (ml. vesihuoltolain edellyttämät lisätiedot) myös omalla kokonaisuutena.

Konsernitilinpäätös

Merikarvian kunnan konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kunnan omistamat tytäryhteisöt (5 kpl) ja kuntayhtymät (3 kpl), joissa kunta on jäsenenä, sekä osakkuusyhteisö Merikarvian Jäähalli Oy. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteissa kerrotaan ettei Pohjois-Satakunnan Peruspalvelukuntayhtymää ole yhdistelty vähäisen osaomistusosuuden 6,76 % johdosta ja yhdistelemättä jättämisellä on vain vähäinen merkitys konsernitilinpäätökseen.

Konsernilaskelmien tiedot on pääosin oikein johdettu konserniyhteisöjen tilinpäätöksistä. Konsernitaseen peruspääoma on sama kuin kunnan peruspääoma ja tilikauden alijäämä vastaa konsernituloslaskelman alijäämää. Konsernilaskelmien tunnusluvut on oikein laskettu. Konsernitaseen oman pääoman jatkuvuudessa on 102.584,14 euron selvittämätön ero.

Omistuksen eliminoinnit on pääosin oikein tehty. Suunnitelman mukaisten poistojen oikaisut on tehty vastaamaan kunnan poistosuunnitelmaa. Konserniyhteisöjen väliset olennaiset sisäiset erät on eliminoitu laskelmista, mutta Merikarvian Lämpö Oy:n maksama osinko on jäänyt eliminoimatta, sekä koulutuskuntayhtymän yksikköhintarahoituksesta kunnan omistusosuusprosentin mukainen osuus toimintatuotoista on jäänyt kirjaamatta riville valtionosuudet. Kolmen tytäryhteisön kaikki poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset on kirjattu ylijäämäeriin tilille edellisten tilikausien yli-/alijäämä. Näistä olisi tullut kirjata laskennallisen verovelan osuus siirtovelaksi. Lisäksi koulutuskuntayhtymän varaukset on jäänyt kokonaan ylijäämäeriin kirjaamatta.

Vähemmistöosuuden erottaminen ei ole kaikilta osin oikein suoritettu. Vähemmistön osuus erotaan yhteisön oikaistusta oman pääoman eristä. Negatiivisesta omasta pääomasta vähemmistöosuutta ei eroteta, mutta jotta konsernitaseen peruspääoma vastaa kunnan peruspääomaa erotetaan vähemmistön osuus osakepääomasta edellisten tilikausien ylijäämään. Osuus osakkuusyhteisöjen yhdistelystä pääomaosuusmenetelmällä on oikein tehty. Yhdistely on tehty saldokirjauksin, eikä varsinaisena konsernikirjauksena. Laskelma yhdistelystä on oikein laadittu.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet on kerrottu tilinpäätöksen sivuilla 109 - 110 ja olennaiset konsernia koskevat liitetiedot on esitetty kunnan liitetietojen yhteydessä.

Merikarvian kunnan konsernitilinpäätöslaskelmat on laadittu käyttäen atk-ohjelmaa. Tallennettujen tietojen päivä- ja pääkirjojen sekä konsernitositteiden avulla voidaan todeta taseen, tulos- ja rahoituslaskelman johtaminen yksittäisten yhtiöiden ja kuntayhtymien tilinpäätöksistä. Yhdistelylaskelmat sekä konsernitositteet on kattavasti laadittu ja asianmukaisesti varmennettu.

3. KUNTATALOUDEN VERTAILUTIETOJA TILINTARKASTAJAN TARKASTUSPIIRIIN KUULUVISTA KUNNISTA VUOSILTA 2010-2019

Tilintarkastuspöytäkirjan liitteenä ovat otsikossa mainittujen kuntien talouden tunnusluvut laskettuna vuosien 2010-2019 tilinpäätöksistä.

4. VALTIONOSUUDET

Kirjanpitoon kirjatut valtionosuudet on täsmäytetty kuntaliiton julkaiseman tilaston kanssa.

Valtionosuuksien perusteena olevien tietojen oikeellisuutta on tarkastettu oppilastietojen ja taloustilaston tarkastuksissa.

Taloustilasto

Tarkastuksen tavoitteena on varmistua siitä, että Tilastokeskukselle annetut tiedot kunnan taloudesta ja toiminnasta perustuvat kunnan tilinpäätökseen ja sisäiseen laskentaan ja että Tilastokeskuksen ohjeita tilaston täyttämisessä on noudatettu.

Tarkastusmateriaalina on käytetty Merikarvian kunnan tilinpäätösraportteja vuodelta 2018 sekä Tilastokeskukselle konekielisenä lähetettyjen tietojen tulosteita ja tietojen kokoamisessa syntyneitä työpapereita ja kirjanpidon raportteja.

Tilastokeskukselle annetut tiedot perustuvat kunnan tilinpäätökseen ja sisäiseen laskentaan.

Oppilastilasto

Tarkastus suoritettiin haastattelemalla oppilastietojen ylläpidosta ja ilmoittamisesta vastaavia henkilöitä sekä käymällä läpi koulutuksen ja opetuksen järjestäjätason - tiedot, oppilastietojen ilmoituslomakkeita/kyselyitä, oppilasluetteloita sekä päätökset pidennetyistä oppivelvollisuuksista.

Oppilasluettelot ja tilastolomakkeet on hyväksytty allekirjoituksella.

5. SISÄINEN VALVONTA

Kunnanvaltuuston 15.12.2014 päättämät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet vastaavat olennaisilta osin kuntalain määräyksiä ja kuntaliiton täytäntöönpano-ohjetta.

Kunnanhallitus on antanut selonteon sisäisen valvonnan järjestämisestä toimintakertomuksessa sivulla 16-17. Selonteko vastaa kunnan sisäisen valvonnan toimenpiteitä.

Konsernivalvonta

Tarkastuksen tavoitteena oli varmistaa, että kunnan konsernivalvonta on asianmukaisesti järjestetty. Tarkastus suoritettiin käymällä läpi konserniohjetta ja muita kunnan asiakirjoja, joissa on annettu konsernivalvontaa koskevia määräyksiä.

Konsernivalvonnan järjestämisellä tarkoitetaan tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia, joista konserniohjeeseen otetaan tarvittavat määräykset. Konsernivalvonnan järjestämisellä tarkoitetaan myös kunnan tytäryhteisöille asettamien tavoitteiden toteutumisen, konserniohjeen noudattamisen sekä riskienhallintajärjestelmän toimivuuden seuranta. Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta.

Merikarvian kunnan konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 1.3. 2010. Ohje on hyväksytty edellisen kuntalain voimassaollessa ja Kuntaliiton nykyistä edellisen v 2005 antaman ohjeen aikana.

Merikarvian kunnan nykyisessä konserniohjeessa on paljon kuntalain edellyttämiä asioita. Kaikilta osin ohje ei kuitenkaan vastaa kuntalain vaatimuksia. Esimerkiksi ohjeen soveltamisala ja takauskäytännöt eivät vastaa kuntalain määräyksiä.

Suosittelimme, että konserniohje laaditaan siten, että sen sisältö on kuntalain määräysten mukainen ja että se vastaa kunnan konsernivalvonnan ja riskienhallinnan vaatimuksia.

Merikarvialla 8.5.2020

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Vesa Keso
tilintarkastaja, JHT